

проблеми, а також раціональніше можуть розподілити державні кошти залежно від пріоритетів і потреб своїх територіальних громад [4].

Підтримуючи думку О. Чомахашвілі, зазначимо, що процес децентралізації сприятиме покращенню планування майбутнього попиту на послугу, дасть змогу розширити доступ осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги та соціальних послуг, а також враховувати потреби в соціальних послугах і місцеві особливості їх надання тощо [5].

Слід підвести підсумок, що від децентралізації сфери соціальних послуг виграють усі суб'єкти цього процесу: одержувачі послуг, оскільки вони одержать доступ до соціальних послуг, які краще задовольняють їх потреби; громади, оскільки вони краще дбатимуть про своїх членів і, що не менш важливо, самі шукатимуть оптимальні шляхи вирішення своїх проблем; держава, оскільки її обмежені бюджетні ресурси використовуватимуться ефективніше, а громадяни будуть краще забезпечені соціальними послугами, яких вони потребують. Отже, децентралізація управління та посилення ролі місцевого самоврядування щодо визначення потреби, планування, фінансування та організації надання соціальних послуг створять сучасну систему соціального обслуговування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги.

Список джерел:

1. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mlsp.gov.ua>
2. Прилипко С. М. Проблеми теорії права соціального забезпечення / С. М. Прилипко. — Х.: ПП “Берека-Нова”, 2006. — 264 с.
3. Тофтісова-Матерон Р. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах [Текст] / Р. Тофтісова-Матерон, М. Дімітрова, К. Ньюмен. — К. : Проект ТАСІС “Посилення регіональних соціальних служб в Україні”, 2006. — 225 с.
4. Слюсаренко, К. В. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики і перспективи / Катерина Володимирівна Слюсаренко, Марина Михайлівна Садовенко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. — Тернопіль: Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. — Том 27
5. Чомахашвілі О.Ш. Соціальне право як самостійна галузь права / О.Ш. Чомахашвілі // Юридичний журнал. — 2005. — № 10(40). — С. 70–73.

Шевцова П. В.,
здобувач вищої освіти
група ЮД-841
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
Науковий керівник:
Карпенко Р. В.

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

СТРАХУВАННЯ ЯК ОКРЕМА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ФІЗИЧНИХ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що головним інструментом забезпечення реалізації прав та інтересів фізичних та юридичних осіб у випадку настання непередбачуваних втрат через настання несприятливих подій, пов'язаних із їхнім життям, здоров'ям, майном, працездатністю, є страхування. В контексті розбудови демократичної європейської держави захист прав громадян постає фундаментальним завданням. З набуттям незалежності та суверенності Україна на початку 90-х років ХХ ст. почала створювати власну економіку і самостійно вирішувати всі питання організації страхової діяльності. Розбудова ефективної ринкової економіки в контексті глобалізаційних процесів встановлює необхідність вирішення проблем правового регулювання страхування поряд із вирішенням соціально-економічних, організаційних та інших проблем.

Проблемним аспектом обраної тематики дослідження є те, що наразі в науці цивільного права питання договірних відносин у сфері особистого страхування досліджені в недостатній мірі, що знаходить відображення у діючому законодавстві. Поставлені питання мають не лише внутрішньодержавне, а ще й міжнародне значення, бо кожна розвинена держава демонструє прагнення до іноваційних підходів в контексті інституту страхування.

Серед робіт сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених інститут страхування займає особливе місце. Особливу увагу слід звернути на вчених, роботи яких спрямовані на висвітлення проблемних аспектів зазначеної тематики, серед яких А. Довгерт, С. Бичкова, Н. Якібчук, Ю. Заїка, Я. Шевченко, І. Бірюков, Є. Харитонов, В. Никифорак, Н. Миловська, В. Григор'єв, Н. Безсмертна, О. Літвінова, О. Вінник, В. Манукян, Т. Говорушко, В. Серебровський, О. Посок, С. Булеца, А. Аверін, Л. Зубкова, Н. Оніщенко та ін.

Поняття «страхування» має глибокий історичний фундамент та окремі аналоги в інших мовах. Більшість науковців дотримуються думки про те, що термін має латинське походження. Для того щоб провести всебічне дослідження тематики страхування та його проблемних аспектів в контексті цивільного законодавства України, слід звернути увагу саме на дефініцію поданого терміну.

Посилаючись на чинний Цивільний кодекс України, страхування – специфічний вид договірних цивільно-правових відносин з питань захисту майнових інтересів фізичних або юридичних осіб у разі настання страхових випадків за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати цими особами страхових премій або внесення ними страхових внесків[1].

У термінологічному словнику страховий захист є окремими економічними відносинами, які пов'язані із запобіганням, ліквідацією та локалізацією руйнівних наслідків стихійних та інших лих, а також із безумовним відшкодуванням завданих збитків.

Виходячи з наведеного вище, слід зробити висновок, що страхування як окрема цивільно-правова система захисту фізичних та юридичних осіб є незамінним елементом вітчизняного цивільного законодавства. В свою чергу,

Страховиком є юридична особа, спеціально утворена для здійснення страхової діяльності, що одержала у законному порядку відповідну ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страхувальником, навпаки, є будь-яка фізична чи юридична особа, що передає страховику на законних або договірних підставах свої обов'язки з відшкодування шкоди третім особам, що можуть виникнути внаслідок будь-якої діяльності, або, навпаки, бездіяльності страхувальника.

Ґрунтуючись на наведеному вище, що договірні зобов'язання зі страхування мають фундаментальну особливість, що відрізняє їх від звичайних договірних зобов'язань цивільно-правового виду.

Страхове законодавство – це сукупність нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання суспільних відносин у галузі страхової діяльності. Воно, на нашу думку, є комплексною галуззю. В основу його формування має бути покладений такий критерій, як сфера страхової діяльності. Страхове законодавство утворює єдину систему нормативно-правових актів різної юридичної сили. З цивільно-правових позицій прийнято розглядати страхове право як відносини, що виникають у зв'язку з добровільним і обов'язковим страхуванням, регулюються страховим правом як галуззю цивільного права.

З цього виходить, що страхове право – комплексний міжгалузевий інститут, що поєднує публічно-правові та приватно-правові основи, включає суспільні економічні відносини зі страхової охорони майнових інтересів фізичних і юридичних осіб.

Договір страхування – це окрема угода між двома сторонами – страхувальником і страховиком, за яким страховик бере на себе відповідальність при настанні страхового випадку виплатити страхову суму чи відшкодувати збиток в зазначених межах страхової суми страхувальникові або третій особі, на користь якого укладений договір, а страхувальник зобов'язується виконати страхові платежі та інші умови страхового договору у встановлений ним термін. Важливо також враховувати, що визначальною ознакою договору є угода сторін.

Договір страхування стає не лише юридичним фактом, з яким пов'язане виникнення страхових правовідносин, а ще й окремим регулятором поведінки сторін у цих правовідносинах, який безпосередньо визначає права та обов'язки його сторін-учасників.

Відповідно до ст. 979 ЦК України за договором страхування одна сторона (страховик) зобов'язується у разі настання певної події (страхового випадку) виплатити другій стороні (страхувальникові) або іншій особі, визначеній у договорі, грошову суму (страхову виплату), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі та виконувати інші умови договору.

Страховий випадок, як зазначено у ЗУ «Про страхування» – це подія, передбачувана договором страхування, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику або третій особі. Страховий платіж (страховий внесок, страховий платіж) являє собою плату за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно договору страхування. Страхове відшкодування – грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов договору страхування виплачує страхувальнику або третій особі у разі настання страхового випадку [2].

Отже, проаналізувавши вказані законодавчі норми, можна цілком логічно прийти до висновку про достатність мір захисту прав фізичних і юридичних осіб. Розуміння понять та категорій дозволяє мати ширше розуміння інституту страхування в контексті цивільного права України. Страхування як цивільно-правовий інститут має свої особливості та безперечну важливість під час євроінтеграційних процесів в Україні з метою наближення діючого законодавства до стандартів правового поля ЄС. В актуальних економічних умовах, страхування – провідна галузь економіки України, що отримує має стабільний значний щорічний приріст обсягів наданих послуг. Усе це зумовлює прикладну необхідність подальшого наукового відпрацювання тематики дослідження.

Список джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (зі змінами та доповненнями станом на 1 січня 2008 р.). – К. : ВД «Ін Юре», 2008. 480 с.
2. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.

Куцевол С.В.,
курсант II курсу
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Науковий керівник:
Ярошенко.А.С.,
кандидат юридичних наук,